

COVID-19

Digitalni odgovor

| Studija slučaja koja bilježi odgovor CARE-a
i partnerskih organizacija tokom pandemije COVID-19

*Studija slučaja koja bilježi odgovor CARE-a i partnerskih organizacija
tokom pandemije COVID-19*

DIGITALNI ODGOVOR NA COVID-19

Autorke:

**Emilija Milenković
Jana Šarić**

novembar 2020.

Zahvalnice

Autorke ovog izvještaja žele da se zahvale svima koji su pomogli da se omogući objavljivanje ovog pregleda. Zahvaljujemo se partnerskim omladinskim organizacijama koje su učestvovalo u konsultacijama, dale ključni doprinos pregledu i prikupljanju podataka i dale doprinos preliminarnim preporukama.

Takođe bismo željeli da se zahvalimo sljedećim pojedincima na ključnim povratnim informacijama tokom procesa pripreme ovog pregleda. Konkretno, zahvalni smo: Eleni Nanaj iz Centra Djeluj za društvo (Tirana); Milici Jovičić iz Perpetuum Mobilea, Feđi Mehmedoviću iz Asocijacije XY i Nedimu Mičijeviću iz Youth Power/Snaga mladih (Bosna i Hercegovina); Kadriju Gashiju iz SIT-a i Dorini Gllogjani iz YMCA (Priština); Tamari Tokić iz Statusa M (Zagreb), Tijani Mihajlović iz OEK Sinergija (Kosovska Mitrovica), Tamari Urošević iz Centra E8 (Beograd) i koleginicama i kolegama iz CARE International – Marini Starčević Cviko, Zvjezdani Batković i Saši Petkoviću.

CARE International

CARE International ima preko 25 godina iskustva u implementaciji programa na Balkanu. Tokom ratova i sukoba devedesetih, CARE je odgovorio na uništavanje, traumatizaciju, raseljavanje i međuetničku mržnju svojim masovnim humanitarnim i spasilačkim aktivnostima širom Balkana. Od 2000. godine, orijentacija CARE-a preusmjerena je na razvojni rad, a njen cilj na Balkanu danas je osigurati da se socijalna, ekonomski i politička prava ranjivih i marginalizovanih grupa prepoznaju i ostvare, doprinoseći održivom miru u regionu. Programska strategija CARE-a zasniva se na dva stuba: a) socijalno-ekonomski inkluzija ranjivih manjina i drugih marginalizovanih grupa doprinoseći jačanju kapaciteta i kreirajući bolje mogućnosti za njih, omogućavajući im da se integrisu u društvo i ostvare svoja prava; b) rodna ravnopravnost među ranjivim i marginalizovanim grupama promovisanjem vrijednosti i praksi rodne ravnopravnosti, različitosti i nenasilja, jačanjem kapaciteta lokalnih, nacionalnih i regionalnih aktera u oblasti ljudskih prava i socijalne pravde, kao i stvaranjem mogućnosti za inovacije, učešće, učenje, saradnju i zagovaranje. CARE njeguje partnerstva sa lokalnim sektorom civilnog društva i vladama posvećenim stvaranju pozitivnih promjena u društvima.

© 2020 CARE International Balkans

Ovu publikaciju podržavaju Austrijska razvojna agencija, Švajcarska agencija za razvoj i saradnju i Oak fondacija. Sadržaj i nalazi ove publikacije ne odražavaju nužno stavove austrijske i švajcarske vlade ili Oak fondacije.

Sadržaj

1. O Inicijativi mladića	8
2. Osnovne informacije i metod	11
2.1. Kako je pandemija COVID-19 promijenila društveni, obrazovni i svakodnevni život na Balkanu?	11
2.2. Kako je YMI odgovorio na COVID-19 izazov	12
2.3. Metod	16
3. Digitalni odgovor YMI	18
3.1. Budi muško klubovi	18
3.2. Onlajn radionice	20
3.3. Podkasti	22
3.4. Izazovi, kvizovi i zagonetke na društvenim mrežama	23
3.5. Onlajn događaji	24
3.6. Izrada video materijala za angažovanje mladih	26
3.7. Psihološka podrška	26
3.8. Završna evaluacija	28
3.9. Kampanje socijalnih normi i COVID-19	29
4. Zaključci i naučene lekcije	33
Partnerske organizacije	35

Projekat Inicijativa mladića (YMI) započeo je 2006. godine, a CARE International Balkan i lokalne partnerske organizacije sprovode ga u Albaniji, Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, Crnoj Gori, Kosovu* i Srbiji. Projekat je nastavak sveobuhvatnih i programskih napora CARE-a za sprečavanje interpersonalnog i rodno zasnovanog nasilja (RZN), kao i za promociju rodne ravnopravnosti u regionu. YMI cilja na mlade kako bi izgradio njihovo znanje i stavove u vezi sa rodnom ravnopravnosću i zdravim životnim stilovima i smanjio sve vrste nasilja. YMI je započeo sa malim kvalitativnim istraživanjem istražujući stavove i ponašanja mladića, a zatim je tokom godina prerastao u sveobuhvatan program sa različitim komponentama namijenjenim mladima, roditeljima, profesorima, prosvjetnim radnicima, studentima, novinarima i drugim važnim zainteresovanim stranama. Od početka, program je uspio direktno da dopre do preko 600.000 ljudi (uglavnom mlađih) u preko 130 zajednica kroz implementaciju više hiljada različitih projektnih aktivnosti.

Izbijanje pandemije COVID-19 imalo je ogroman uticaj na aktivnosti YMI-ja, budući da su sve ciljne zemlje projekta bile u potpunosti zatvorene u periodu od marta do maja, a većina je trenutno pod mjerama bezbjednosti i prevencije, koje uključuju djelimični policijski čas, manja ograničenja kretanja i drugih građanskih sloboda, uključujući društvena i kulturna okupljanja i događaje. Uzimajući u obzir da su projektne aktivnosti uglavnom fokusirane na rad sa mladima u zajednicama i obrazovnim institucijama širom regiona, kriza COVID-19 je značajno uticala na implementaciju projekta.

Studija slučaja bilježi i dokumentuje proces YMI-ove adaptacije na pandemiju COVID-19 tokom perioda mart-jul 2020. godine, navodeći proces i pružajući preporuke i lekcije za budućnost. Ova studija slučaja služi kao jedinstveni proizvod koji su razvili CARE i partneri i predstavlja jedinstveni doprinos i izvor za druge organizacije koje prolaze kroz isti proces prilagođavanja.

2020. godine YMI-ov pristup pokazao je svoju otpornost na krize i sposobnost prilagođavanja specifičnim okolnostima ciljnih grupa. YMI je kreiran za mlade, kako bi odgovorio na potrebe mlađih, ma gdje se mlađi nalazili. Digitalizacija aktivnosti bila je glavni fokus svih partnerskih organizacija, što se može smatrati nadogradnjom prethodnog digitalnog rada koji je rezultirao velikim uspjehom i donio izvanredne inovacije u YMI. To je uključivalo prilagođavanje radionica, završno istraživanje, kampanje u školama i kampanje u zajednici i BMK sastanke, kao i uvođenje podkastova, emisija uživo na društvenim mrežama, online kvizova i izazova te psihološku podršku. ***U periodu mart-jul 2020. godine, tokom pandemije COVID-19, partneri su sprovedli preko 600 aktivnosti sa 68.525 direktnih učesnika, od čega su 90% bili mlađi od 15 do 30 godina starosti.***

O Inicijativi mladića

1. O Inicijativi mladića

Projekat Inicijativa mladića (YMI) započeo je 2006. godine, a CARE International Balkan i lokalne partnerske organizacije sprovode ga u Albaniji, Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, Crnoj Gori, Kosovu*, i Srbiji. Projekat je nastavak sveobuhvatnih i programskih napora CARE-a za sprečavanje interpersonalnog i rodno zasnovanog nasilja (RZN), kao i za promociju rodne ravnopravnosti u regionu. YMI cilja na mlade kako bi izgradio njihovo znanje i stavove u vezi sa rodnom ravnopravnosću i zdravim životnim stilovima i smanjio sve vrste nasilja. YMI je započeo sa malim kvalitativnim istraživanjem istražujući stavove i ponašanja mladića, a zatim je tokom godina prerastao u sveobuhvatan program sa različitim komponentama namijenjenim mladima, roditeljima, profesorima, prosvjetnim radnicima, studentima, novinarima i drugim važnim zainteresovanim stranama. Od početka, program je uspio direktno da dopre do preko 600.000 ljudi (uglavnom mladih) u preko 130 zajednica kroz implementaciju više hiljada različitih projektnih aktivnosti.

Srž YMI intervencije¹ čini niz grupnih edukativnih radionica, zajedno sa kampanjom socijalnih normi i uspostavljanjem „Budi muško“ klubova koji su dio regionalno priznatog priručnika za **Program Y (Youth = mladi) – Inovativni pristupi u prevenciji RZN i promociji zdravih životnih stilova kod mladića i djevojaka** koja predstavlja dokumentovan uspjeh na Zapadnom Balkanu. Program je usmjeren na transformaciju školskog okruženja u okruženje koje podržava i njeguje rodnu ravnopravnost i promoviše kulturu nenasilja. Program Y zasnovan je na uvjerenju da, ako učenici nauče da prepoznaju štetne rodne norme i ako im se obezbijede sigurni prostori za preispitivanje ovih konstrukata, postoji veća vjerovatnoća da će se internalizovati nove ideje kao podrška rodno ravnopravnom, zdravom i nenasilnom ponašanju.

„Budi muško“ klubovi (BMK) osnovani su kao klubovi srednjoškolaca koji su na kreativan način angažovani u dizajniranju i sprovođenju kampanja socijalnih normi koje vode mladi. Članovima BMK je dozvoljeno da izgrađuju sebe i podstiču druge da budu bolji, pružajući bezbjednu zonu za mlade ljude, gdje nema osuda, gdje se osporavaju mišljenja i gdje se podstiče dijalog i samokritično razmišljanje. Pored toga, učestvuju u motivacionim aktivnostima kao što su filmske večeri, odlasci u pozorište i na koncerte, sportske utakmice, putovanja i susreti sa drugim mladim ljudima i razmjena iskustava sa njima kroz razne vrste omladinskih kampova i kampova za omladinske liderе.

¹ Za više informacija o Inicijativi mladića pogledajte brošuru Programa ili posjetite <https://youngmeninitiative.net/en/>

* Ova oznaka ne prejudicira stavove o statusu i u skladu je sa Rezolucijom Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih nacija 1244/1999 i Mišljenjem Međunarodnog suda pravde o Deklaraciji o nezavisnosti Kosova.

„Budi muško“ klubovi uključuju i mladiće i djevojke sa ciljem da za sve njih izgrade zdrav način života. Danas postoje 34 BMK-a u više od 30 gradova na Balkanu, koji okupljaju preko 2.600 mladića i djevojaka.

Jedan od najvažnijih ciljeva CARE-a i partnerskih organizacija je uvođenje obrazovanja za životne vještine zasnovanog na Programu Y u zvanične nastavne planove i programe srednjih škola širom Balkana. Do sada je program implementiran u Albaniji, Bosni i Hercegovini (BiH), Hrvatskoj, Crnoj Gori, Kosovu* i Srbiji i dobio je zvaničnu akreditaciju u Hrvatskoj, Srbiji i Kosovu* od ministarstava obrazovanja. Ono što je najvažnije, u saradnji sa ministarstvima obrazovanja, program je postao obavezan u Hercegovačko-neretvanskom i Bosansko-podrinjskom kantonu u Bosni i Hercegovini, a razredne starješine dužni su da mu posvete četvrtinu časa odjeljenjske zajednice.

Od svog početka, YMI implemetiraju CARE i partnerske organizacije – omladinske NVO iz regionala. Tokom godina YMI partneri postali su resursni centri i najrelevantnije zainteresovane strane u vezi sa temama kao što su: uključivanje muškaraca i dječaka u prevenciju nasilja i promociju rodne ravnopravnosti. Glavni partneri CARE-a su: Status M iz Zagreba, Centar E8 iz Beograda, SMART Kolektiv iz Beograda, Asocijacija XY iz Sarajeva, Institut Perpetuum Mobile iz Banjaluke, Youth Power/ Snaga mlađih iz Mostara, Edukativni omladinski klub Sinergija iz Kosovske Mitrovice, SIT - Centar za savjetovanje, socijalne usluge i istraživanje i YMCA iz Prištine i Centar Djeluj za društvo iz Tiranе.

Tokom prvih šest godina, YMI je podržavalo norveško Ministarstvo spoljnih poslova. U poslednjih sedam godina Inicijativa mladića dobila je podršku Austrijske razvojne kooperacije, Oak Fondacije i Švajcarske agencije za razvoj i saradnju za svoja dva projekta: Muškarci i dječaci kao partneri u promovisanju rodne ravnopravnosti i prevenciji ekstremizma i nasilja mlađih na Balkanu koji je implementiran u regionu Balkana i Promovisanje zdravijih životnih stilova među mladima u Bosni i Hercegovini osporavanjem rodnih stereotipa koji se implementira u BiH.

Osnovne informacije i metod

2. Osnovne informacije i metod

2.1. Kako je pandemija COVID-19 promijenila društveni, obrazovni i svakodnevni život na Balkanu?

Prvi slučajevi COVID-19 zabilježeni su sporadično u zemljama regionala od sredine februara do početka marta 2020. U početnoj fazi epidemije slučajevi su, naizgled, bili dobro kontrolisani i većina zemalja je uvela razne epidemiološke mjere kako bi sprječila širenje novog virusa među stanovništvom. Većina mjeru je ostala na snazi do kraja juna, a neke su ostale aktivne do kraja jula. Vlade i zdravstveni zvaničnici zemalja imali su svoj način kako da se nose sa pandemijom – neki dijelovi Bosne i Hercegovine, Kosova*, Albanije i Srbije odlučili su da slijede strategiju zatvaranja i ograniče kretanje svojih građana, djelimično ili u potpunosti. Kosovo, Srbija i Albanija sprovodili su policijski čas, pri čemu su djelimično ili nisu nikako predviđeli vrijeme za kupovinu u prodavnicama sa prehrambenom robom ili apotekama. Srbija je izdržala najduži policijski čas tokom uskrsnjeg vikenda u aprilu – od petka do ponedjeljka ujutru, cijela zemlja je bila zaustavljena i ostala je u svojim domovima ili objektima.

Škole su prešle na učenje na daljinu i metode nastave putem interneta, što je podrazumijevalo kućno obrazovanje, izolaciju i odvajanje od vršnjaka. Domovi su postali igrališta, noćni klubovi, učionice i sigurna (ili ne baš sigurna) mjesta. Iako su se nastavnici i školsko osoblje brzo prilagodili promijenjenim okolnostima, stres i strah od neizvjesnosti prevladali su među omladinskom populacijom. Mentalno zdravlje, emocionalno blagostanje i stabilnost postali su najveća briga omladinskih radnika i prosvjetnih radnika širom regionala. **Mjere izolacije i fizičke distance postale su nova stvarnost, zajedno sa stresom i strahom od neizvjesnosti.**

Kućno obrazovanje je takođe donijelo različite vrste stresa, za koje ranije većina mladih nije znala – mnogi srednjoškolci izrazili su svoju zabrinutost zbog količine domaćih zadataka, zadataka koji su im dodijeljeni i nedostatka slobodnog vremena, ključnog za njihovu emocionalnu dobrobit i lični razvoj. Preovlađujuća socijalna klima, ograničena sloboda kretanja i promijenjena socijalizacija postaju nova svakodnevica za većinu mladih ljudi u regionalu. Najveći izazov za sve koji su uključeni u rad sa mladima bio je smanjiti anksioznost, izraziti solidarnost i naučiti kako biti podrška bez fizičkog prisustva. Zbog toga su razvijene razne metodologije i razne tehnike za prevazilaženje ove prepreke.

Izbijanje COVID-19 otkrilo je nedostatke i slabe tačke društava na globalnom nivou, ne samo u regionalu Zapadnog Balkana. Pored zdravstvenog sistema, na testiranje izdržljivosti stavljeni su i drugi dijelovi društva, zajedno sa obrazovnim sistemima u Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, Srbiji, Albaniji i Kosovu. Iako su obrazovni sistemi u zemljama u kojima se implementira projekat Inicijativa mladića različiti, prije izbijanja COVID-19 imali su bar jednu zajedničku stvar – oslanjali su se na tradicionalnu nastavnu metodologiju koja se polako mijenjala pod uticajem različitih faktora. Izbijanje COVID-19 ubrzalo je proces prelaska na online nastavu, gurnulo školsko osoblje i učenike da prihvate nove pristupe, tehnike i online platforme. Školski sistemi započeli su svoju transformaciju ka nečemu

što se čini kao participativniji i adekvatniji, generacijski prilagođen način podučavanja i učenja, što ostavlja dovoljno prostora za dalja poboljšanja, intervencije i podsticanje.

Iako su bile fleksibilnije i otpornije, NVO su takođe morale da prilagode svoje aktivnosti. Napuštajući kontakt licem u lice koji se koristi u većini aktivnosti, NVO su morale da izmislite nove aktivnosti i istraže sve mogućnosti koje nudi online stvarnost, kako bi ostale prisutne, relevantne i korisne za svoje korisnike. Mikro upravljanje i koordinacija projekata preselili su se u virtualnu stvarnost i kolege i korisnici postali su avatari tokom dugih Zoom ili Skype poziva. Čitav proces koordinacije projekata prešao je iz kancelarija u dnevne sobe, brišući granice između posla i privatnog života. Najveći izazov bio je pružiti podršku u teškim vremenima, a istovremeno ostati siguran i produktivan, poštujući rokove, parametre i indikatore predviđene projektnim prijedlozima. U okviru projekta Inicijativa mladića, koordinatori, edukatori i članovi Budi muško kluba ne samo da su uspjeli da preoblikuju postojeće aktivnosti, već i da izmislile, osmisle i implementiraju potpuno nove, koristeći dobro poznatu metodologiju Programa Y i njen jedinstven, svjež i inspirativan pristup.

2.2. Kako je YMI odgovorio na COVID-19 izazov

Bilo je planirano da YMI dostigne vrhunac svojih poduhvata na Balkanu 2020. godine. CARE i partneri planirali su *proces regionalnog širenja implementacije Programa Y* kako bi se uključilo više od 100 škola, pokretanje *nove kampanje* o prevenciji radikalizacije i ekstremizma na Balkanu i službeno pokretanje kampanje u zajednici *pokret Future4Youth* (Budućnost za mlade) za uvođenje obrazovanja o životnim vještinama u zvanični nastavni plan i program.

Međutim, pandemija COVID-19 postavila je izazove pred YMI na načine koje nismo mogli predvidjeti.

Djelimični policijski čas, manja ograničenja kretanja i drugih građanskih sloboda, uključujući društvena i kulturna okupljanja i događaje, poremetili su redovne planove YMI-a. S obzirom da su projektne aktivnosti uglavnom fokusirane na rad sa mladima u zajednicama i obrazovnim institucijama širom regiona, kriza COVID-19 je značajno uticala na implementaciju projekta.

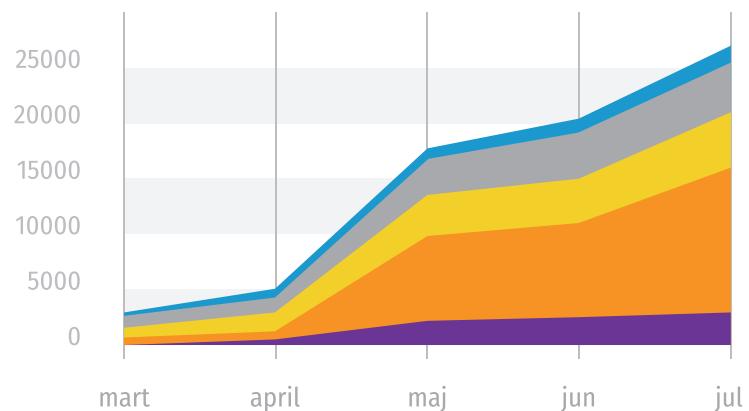
Od izbijanja COVID-19, CARE pažljivo prati situaciju u svim zemljama i zajednicama u kojima se projekt implementira kako bi se osigurala bezbjednost i sigurnost osoblja, programa, partnerskih organizacija i korisnika CARE-a. CARE je koordinisao proces planiranja u vanrednim situacijama u martu 2020. godine, što je podrazumijevalo hitne Skype pozive i razvoj planova na državnom i regionalnom nivou i razvoj mjera za ublažavanje. Glavna svrha ovoga bila je da se omoguće brzi odgovori i prilagođavanje krizi koronavirusa. Plan je napravljen u skladu sa preporukama SZO i CARE International i razmotrio je dobrobit svih uključenih zainteresovanih strana i korisnika. CARE i partneri razvili su plan za vanredne situacije za COVID-19 za prva tri mjeseca. Nakon početna tri mjeseca strogog zatvaranja u svim zemljama, CARE i partneri uspjeli su da pronađu inovativan, za mlade osmišljen, efikasan i djelotvoran modus operandi, što je rezultiralo značajnim napretkom u svakoj od komponenti projekta, uprkos pandemiji COVID-19.

Digitalizacija aktivnosti bila je glavni fokus svih partnerskih organizacija, što se može smatrati nadogradnjom prethodnih digitalnih aktivnosti. Svi partneri stižu dovoljno digitalnih vještina, uvježbavanih i prije pandemije, ali ulaze i dodatne napore u prilagođavanje i osmišljavanje online aktivnosti kako bi svakodnevno bili u toku sa korisnicima. Glavni ishod procesa je taj što su partneri uspješno prilagodili glavne terenske aktivnosti internetskom okruženju, postižući izvanredne inovacije i uvodeći nove vrste aktivnosti.

U periodu mart-jul 2020. godine, tokom pandemije COVID-19, partneri su sprovedli preko 600 aktivnosti sa 68.525 direktnih učesnika, od kojih su 90% bili mladi od 15-30 godina starosti.

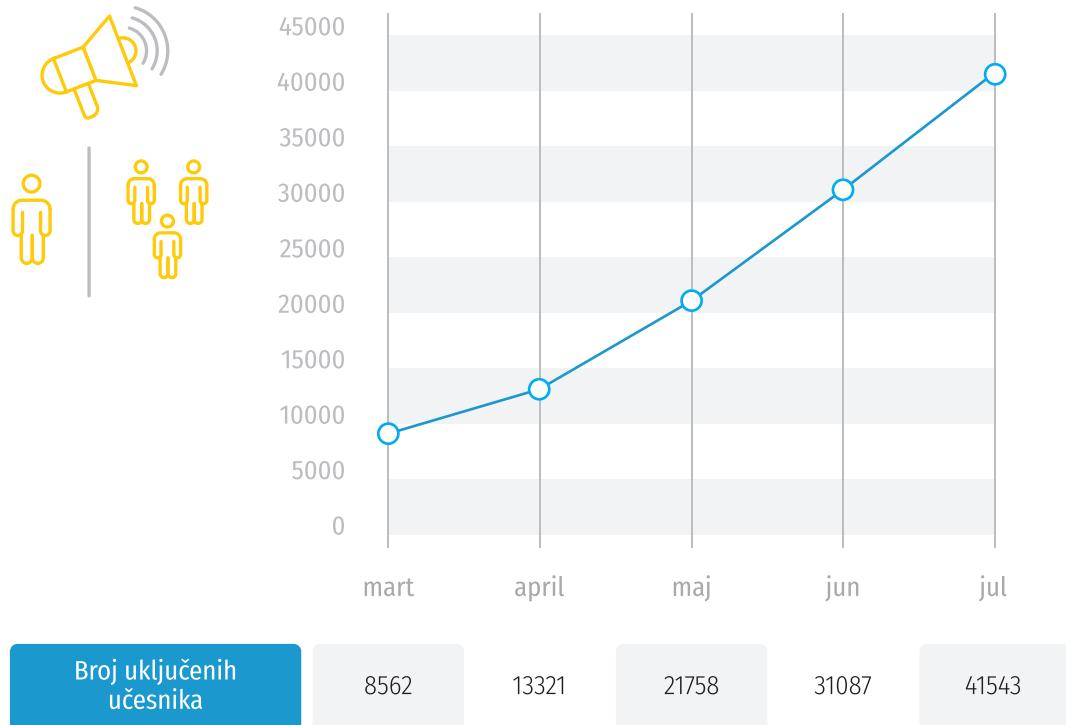
Učesnici digitalnog odgovora YMI-a na COVID-19 u periodu mart-jul 2020.

Psihološka podrška	121	648	959	1097	1314
Kvizovi, izazovi, itd.	1015	1813	2769	3162	4813
Podkasti	906	2075	3760	4328	5353
Događaji i sastanci	695	931	7684	8519	12511
Program Y radionice	41	469	2418	2892	2991

Tokom istog perioda, YMI je pojačao svoje online prisustvo i implementirao kampanje socijalnih normi kako bi smanjio štetne stereotipe povezane sa rodom i kulturu nasilja među adolescentima. Ove kampanje su prilagođene situaciji pandemije COVID-19 i pružale su razne savjete o tome kako održati fizičko i mentalno zdravlje i zaštititi se tokom pandemije.

Angažman YMI kampanja socijalnih normi tokom karantina 2020.

YMI je ponovo dokazao da je njegov pristup elastičan i prilagodljiv specifičnom kontekstu svake ciljne grupe. YMI je stvoren za mlade, kako bi odgovorio na potrebe mlađih, ma gdje se mlađi nalazili. Izbijanje pandemije COVID-19 imalo je veliki uticaj na aktivnosti YMI-ja, ali YMI nije prestao sa svojim aktivnostima – umjesto toga, YMI je dobio više prostora da postane inovativan, da preispita i koristi rješenja dizajnirana za mlade kako bi stvorio siguran prostor za naše učesnike.

2.3. Metod

U razvoju ove studije slučaja korištene su mješovite metode ili istraživanja za prikupljanje kvalitativnih ili kvantitativnih skupova podataka:

- 1.** Desk pregled i analiza dokumenata: projektna dokumentacija, mjesecni izveštaji partnera, planovi za nepredviđene situacije, vijesti i zvanične web stranice nacionalnih vlasti povezane sa COVID-19 i relevantnim politikama zemalja, uključujući publikacije i dostupne medije
- 2.** Podaci iz upitnika o prilagođavanju YMI-jevih partnera na pandemiju COVID-19 (9)
- 3.** Online konsultacije sa svim partnerskim organizacijama na osnovu polustrukturiranog intervjeta (10)
- 4.** Analiza prikupljenih priča učesnika programa na osnovu podataka partnera (do 10)

Pored toga, kvantitativni podaci prikupljeni putem mjesecnih tabela praćenja odgovora partnera YMI-a na COVID-19 omogućili su sveobuhvatne analize i primjenu metodologije triangulacije kako bi zabilježili proces prilagođavanja projekta pandemiji COVID-19.

Razlozi za izbor specifičnih metoda za prikupljanje podataka leže u samoj prirodi metoda: upitnik je presudan za analitičare da prikupe sve potrebne podatke kako bi stekli jasniju sliku o situaciji, imajući u vidu da se pandemija COVID-19 pojavila iznenada i da su se partneri morali prilagođavati situaciji i prilagođavati pristupe na mjesecnom, pa i dnevnom nivou.

Na osnovu kvalitativnih i kvantitativnih podataka, autori su sprovedli online konsultacije (na osnovu polustrukturiranog intervjeta) sa svim YMI-jevim partnerima kako bi prikupili dodatne informacije i vidjeli međusobne odnose i sličnosti/razlike u razumijevanju načina prilagođavanja i ublažavanja. Pored toga, prikupljene su online konsultacije sa partnerima i priče učesnika programa kako bi se steklo sveobuhvatnije znanje o ukupnom uticaju COVID-19 na mlade ljude.

Digitalni odgovor YMI

3. Digitalni odgovor YMI

3.1 Budi muško klubovi

Jedan od najvažnijih stubova YMI projekta su „Budi muško“ klubovi širom regiona. U 13 godina implementacije projekta, BMK su pokretački mehanizam koji pokreće projekat, jer su njegovi članovi angažovani kao vršnjački edukatori i uzori mladima u svojim zemljama.

Pandemija COVID-19 podsjetila je CARE i partnerske organizacije na ogroman potencijal „Budi muško“ klubova u regionu, koji su uspjeli da okupe na dnevnom i nedjeljnog nivou gotovo 1.000 mladih ljudi da učestvuju u njihovim aktivnostima i uspjeli su brzo da se prilagode pandemiji COVID-19.

BMK-ovi nude siguran prostor kako offline tako i online za mlade ljude da izraze svoja mišljenja, pronađu utjehu i zabavu sa svojim vršnjacima i oslobođe svoje potencijale, što je od velike važnosti tokom perioda COVID-19.

Svi BMK pružali su smjernice, psihosocijalnu i vršnjačku podršku u suočavanju sa krizom. Mnoštvo različitih online aktivnosti odvijalo se od marta 2020. godine, uključujući razvoj podkasta u Banjaluci i Beogradu, razvoj online emisija, joga sesija, inovativna prilagođavanja uobičajenih kampanja COVID-19, online kvizovi i igre za mlade, kao i online edukativne radionice i brainstorming o novim kampanjama. Članovi BMK predstavljaju ključni element u pitanjima izgradnje pokreta i zagovaranja u vezi sa prevencijom nasilja i promocijom rodne ravnopravnosti u ovoj inicijativi.

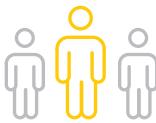
„Budi muško“ klubovi (BMK) osnovani su kao klubovi srednjoškolaca koji se na kreativan način bave dizajniranjem i sproveđenjem kampanja socijalnih normi i drugim aktivnostima koje vode mladi. Članovima BMK je dozvoljeno da izgrađuju sebe i podstiču druge da budu bolji, pružajući bezbjednu zonu za mlade ljude, gdje nema osuda, gdje se osporavaju mišljenja i gdje se podstiče dijalog i samokritično razmišljanje. Pored toga, učestvuju u motivacionim aktivnostima kao što su filmske večeri, odlasci u pozorište i na koncerte, sportske utakmice, putovanja i susreti sa drugim mladim ljudima i razmjena iskustava sa njima kroz razne vrste omladinskih kampova i kampova za omladinske lidere.

33

"Budi muško" kluba

30

gradova

2600

učesnika/ca

Trenutno postoji**33 BMK-a u 30 gradova****sa preko****2600 aktivnih članova/ica****koji rade onlajn****i u svojim zajednicama**Bez njih projekat YMI
ne bi bio moguć.

Tokom perioda mart-jul organizovano je stotinu online sastanaka članova BMK, koji su poslužili kao osnova za sve aktivnosti YMI-a.

BMK humanitarni odgovor

Biti čovjek i pomagati drugima u nevolji su suštinske vrijednosti volontera i članova BMK-a koji učestvuju u YMI. U Kosovskoj Mitrovici je pet članova BMK-a svakodnevno učestvovalo u inicijativi za pomoć starijim osobama, koju je organizovao YMI partner Sinergija. Cilj je bio dostaviti lijekove i namirnice starijim ljudima kojima je bila potrebna pomoć i koji su bili izloženi visokom riziku od infekcije COVID-19.

3.2. Onlajn radionice

U martu 2020. godine partneri su održali posljednje radionice u učionicama za školsku 2019/2020. godinu zbog ograničenja koja su zbog COVID-19 nametnule vlade u svim zemljama. CARE i sve partnerske organizacije započeli su izradu planova izvođenja planiranih radionica u okviru Programa Y online, koji su potom uključeni u njihove planove za nepredviđene situacije YMI. Ideja je bila pokušati organizovati radionice sa 10-20 učenika po grupi iz ciljnih škola i dva vršnjačka edukatora kako bi se ugledali na redovno školsko okruženje.

Poslije mjesec dana tehničke, bezbjednosne i kadrovske pripreme i dobijanja dozvole od relevantnih škola i obrazovnih institucija, tri partnerske organizacije – SIT i YMCA sa Kosova i Act for Society (AfS) iz Albanije – uspjele su da organizuju radionice sa mladima u skladu sa planom za nepredviđene situacije.

U Hrvatskoj je Status M uspio da okupi grupu mlađih Roma kako bi nastavili diskusije o rodnim normama, rodno zasnovanom nasilju i zdravim životnim stilovima na osnovu Programa Y. Sigurni online prostor koji su stvorili okupio je mlade iz različitih dijelova Hrvatske u trenucima izolacije, pružajući im priliku da razgovaraju o svojim osjećanjima, brigama i strahovima i pomažući im da izdrže ovu tešku situaciju. Tokom svakog sastanka, edukatori su ostavljali učesnicima dovoljno vremena da sa drugima podijele kako provode vrijeme u izolaciji, da preporuče knjige, TV serije i filmove, pjevaju i sviraju i tako pomažu jedni drugima da konstruktivno provode vrijeme.

Grupa sa kojom Status M implementira radionice inicijalno je imala 6-10 učesnika, ali uz mogućnost učešća u radionicama na daljinu, broj učesnika se povećao na 15. Radionice se održavaju jednom nedjeljno na platformi Zoom uz pomoć različitih aplikacija za onlajn prezentaciju i interakciju.

U Srbiji je Centar E8 pripremio radionice, ali školska administracija nije dobila dozvolu od ministarstva da im odobri pristup učenicima tokom zatvaranja, pa je Centar E8 poslao poziv svim mladim ljudima da se pridruže radionicama iz Programa Y. Odgovor je bio veći od očekivanog i 336 mlađih ne samo iz Beograda, već iz čitavog regiona, učestvovalo je u 24 radionice iz Programa Y.

Kao alternativu radionicama Programa Y, partneri u BiH i Kosovskoj Mitrovici organizovali su prilagođene radionice za članove BMK kako bi razgovarali o mentalnom zdravlju, ljudskim pravima i učinili ih otpornijim na pandemiju COVID-19.

U Albaniji je AfS uspio ne samo da implementira radionice Programa Y u ciljnoj školi, već i da dobije dozvolu za proširenje primjene Programa Y na okrug Kruja i da dobije podršku za uključivanje dodatnih osam škola u školskoj 2020/2021. godini, što je najveći uspjeh. Tokom perioda april-jun, treneri AfS-a i vršnjački edukatori radili su zajedno sa profesorima i pomagali im u izvođenju nastave organizujući radionice i pomažući učenicima.

151
onlajn radionica

39 %
mladića

2991
učenika/ca

61 %
djevojaka

Tokom perioda april-jun, partnerske organizacije su implementirale 151 onlajn radionicu putem Zoom-a sa 2.991 učenikom (39% mladića, 61% djevojaka) u Albaniji, Hrvatskoj, BiH, Kosovu* i Srbiji.

U zavisnosti od konteksta, partneri su na entuzijastičan i predan način pripremili radionice i započeli rad u online okruženju. Za neke od njih je korištenje online platformi i izmišljanje kreativnih pristupa za motivisanje mladih na početku predstavljalo izazov, ali uspjeli su da se edukuju uz pomoć svojih vršnjaka – kolega ili čak članova „Budi muško“ kluba.

Korištenjem inovativnih pristupa, tehnologija i platformi, partneri su uspjeli da smanje stres i podrže svoje korisnike u ovim promijenjenim okolnostima. YMI radionice su brzo nastavile svoj kurs u „novoj normalnosti“ koju je izazvao COVID-19 i pokazale su svoju otpornost na krize i promjene.

3.3. Podkasti

Podkasti su jedan od najinovativnijih načina za pružanje informativnog, kreativnog i korisnog sadržaja i za dopiranje do publike. To je bila logika iza podkasta koji su korišteni kao dio YMI-ovih prilagođavanja COVID-19 krizi. Podkasti su se pojavili kao odgovarajuće rješenje za suočavanje sa zatvaranjem i izazvanim stresom. S obzirom da se sve odvija online, YMI timovi su znali da njihov sadržaj treba da bude jedinstven i poseban. Kriterijumi za relevantnost podkasta bili su prilično strogi – morao je da odgovori na posebne potrebe mladih tokom pandemije bez pandemije u fokusu; morao je biti zabavan, zasnovan na YMI, informativan i, što je najvažnije, morao je biti autentičan kako bi se doprlo do naše ciljne grupe.

Ideja je bila da odvrati pažnju YMI publike i uvjeri ih da će se život nastaviti, uprkos izolaciji, podsjećajući ih na njihova sretna mesta i omiljenu muziku i na taj način donese im radost i smirenje tokom ovih teških vremena.

Tokom perioda april-jul, partneri su proizveli 29 podkasta koje je slušalo 5.353 mladih, a preko društvenih mreža uspjeli su doprijeti do više od 200.000 korisnika.

U Beogradu je Centar E8 razvio svoj podkast MLADOST početkom aprila, dvije nedelje nakon uvođenja zvaničnih mjera zatvaranja i vanrednog stanja. Članovi osoblja željeli su da ponude koristan mehanizam za suočavanje sa krizom, da stvore edukativni sadržaj dizajniran za mlade koji će ih uključiti u podršku YMI pokretu, zdravim životnim stilovima, prevenciji nasilja i rodnoj ravnopravnosti. Podkasti su na kraju došli do još šire publike. Gosti potkasta bili su označeni kao „superheroji“, tj. uzori mladih – aktivisti, novinari, umjetnici i idoli mladih iz Srbije ili regiona. Zamoljeni su da odaberu posebnu sliku koja predstavlja njihovo sretno mjesto i puštaju svoju omiljenu muziku u emisiji.

Podkast Patlidžani u pidžami razvijen je i proizведен u Hrvatskoj kao prostor za niz zabavnih i iskrenih rasprava o pitanjima koja su u današnje vrijeme krize važna za mlade ljude. Mladi volonteri Statusa M identificiraju važne teme povezane sa rodnom ravnopravnosću, mentalnim zdravljem, nasiljem i drugim pitanjima koja utiču na život mladih tokom zatvaranja. Njima se pridružuju stručnjaci koji nude zanimljive stavove i savjete u vezi sa pitanjima kao što su socijalno distanciranje, pornografija, pravična podjela poslova njege ili porast nasilja u porodici.

YMI partneri su tokom zatvaranja i vanrednog stanja kreirali podkaste koji imaju ogroman potencijal da prerastu okolnosti u kojima su stvoreni. Štaviše, nastavice sa kreiranjem podkasta u budućnosti. Podkasti su poboljšali vidljivost YMI-ovih aktivnosti, uspostavili vezu sa drugim akterima na javnoj sceni, pokazali relevantnost i kapacitete za prilagođavanje YMI partnera i donijeli novu dimenziju u projekat. Konačno, kreiranje podkasta pomoglo je partnerima da steknu i poboljšaju tehničke vještine neophodne za online svijet u kojem trenutno živimo.

3.4. Izazovi, kvizovi i zagonetke na društvenim mrežama

Da bi mladi korisnici ostali aktivni, sve partnerske organizacije planirale su online aktivnosti za mlade da na zabavan način nude online obrazovne sadržaje. Svi partneri su istražili dodatne aplikacije i društvene mreže koje se mogu koristiti za pružanje online sadržaja koji se odnosi na promociju rodne ravnopravnosti, nenasilja i zdravih životnih stilova.

U periodu mart-jul, sve partnerske organizacije su koristile Instagram i Facebook priče, druge aplikacije poput Mentimeter, Kahoot!, Chatbot, kao i Youtube kanale, i realizovale su 17 kvizova i sličnih igara u kojima je direktno učestvovalo 4.813 korisnika, a do preko 500.000 korisnika se doprlo putem društvenih mreža.

SMART kolektiv, partnerska organizacija iz Beograda zadužena za razvoj YMI kampanje, prilagodila je materijal kampanje „Jesi OK?“ za COVID-19. Jedna od zajedničkih regionalnih YMI aktivnosti bio je #BMK memorije Instagram izazov, gdje su članovi BMK objavili na Instagramu svoje fotografije sa prethodnih YMI aktivnosti.

Na Kosovu, Budi muško klub organizovao je kviz putem Kahoot! platforme za diskusiju o govoru mržnje kao pokretaču ekstremizma i nasilja među mladima. Kviz je zasnovan na YMI-jevoj kampanji protiv ekstremizma i nasilja „UKLJUČI znanje, ISKLJUČI mržnju“ i sastojao se od 10 pitanja. Na desetine članova BMK-a učestvovalo je online putem Zoom i Kahoot! platformi a tri najbolja člana BMK-a kao nagradu dobili su knjige u vezi sa pozitivnim razmišljanjem, otvorenim razgovorom i mirnim rješavanjem sukoba.

Centar E8 osmislio je online kviz „golub Mirko i golubica Marina“ koji se odnosi na kampanju „UKLJUČI znanje, ISKLJUČI mržnju“ protiv radikalizacije i nasilja među mladima. Kviz je započeo 25. maja, koristeći platformu Manybot povezani sa Facebook Messenger-om, a sastojao se od 10 pitanja koja su praćena objašnjenjima i edukativnim sadržajem. Kviz je trajao deset dana zaredom, a završilo ga je 600 mladih iz Srbije i regionala. Golub Mirko i golubica Marina nagradili su učesnike nasumičnim odabirom deset ljudi svakog dana na Instagramu uživo, koji su zatim dobili YMI promotivni materijal poput ruksaka, kapa i slušalica. Kviz i Instagram priče uživo dobine su veliki publicitet i doprlo se do preko 200.000 putem društvenih mreža.

Perpetuum Mobile je zajedno sa članovima BMK kreirao dva Instagram izazova kako bi išao u korak sa mladima. U martu je izazov bio da mladi ljudi nominuju svoje vršnjake da preporuče knjigu i film za gledanje u izolaciji i da napišu kratak opis knjige i filma. Istovremeno, šire poruku #stayathome kako bi mladim ljudima poručili da je neophodno slijediti pravila u njihovoј trenutnoj situaciji i ostati kod kuće – ali ne sami! Aprilski izazov bio je fokusiran na kvizove, zagonetke i ukrštene riječi koji su objavljivani na Instagram Story-ju kako bi razgovarali o zdravom životnim stilovima. Pored toga, razvili su Facebook okvir za fotografije, kao i stikere za Viber i Whatsapp za širenje poruka YMI projekta.

3.5. Onlajn događaji

Sve partnerske organizacije navele su online događaje kao jedno od glavnih prilagođavanja COVID-19 pandemiji. Da bi stupili u interakciju sa korisnicima, prebacili su planirane događaje na online režim, uglavnom koristeći Zoom ili slične platforme. Ovo nije bila novina za projekat, jer su YMI partneri mjesечно održavali online sastanke i dio su evropskih i globalnih mreža koje se oslanjaju na online sastanke. Partneri su se brzo prilagodili, a glavni izazov bio je angažovanje profesora i zainteresovanih strana u institucijama da prisustvuju, jer su bili opterećeni uspostavljanjem online nastave i drugim sličnim aktivnostima tokom potpunog zatvaranja. Tokom perioda mart-jul, partneri su učestvovali i organizovali 248 online sastanaka od kojih je 36 bilo u obliku online konferencija ili webinara koji su okupili 12.511 učesnika.

Kao odgovor na COVID-19 pandemiju, 30. juna 2020. Centar E8 je organizovao 24-satnu globalnu konferenciju MAN2020 posvećenu izgradnji YMI pokreta. Ove godine je MAN konferencija proslavila svoju desetu godišnjicu i okupila stručnjake i praktičare iz cijelog svijeta. Program se sastojao od online webinara, glavnih govora, audio-vizuelnih predstava, virtualnih i filmskih projekcija, kao i izrada grafita povezanih sa rodnom ravnopravnosću i maskulinitetom. Ove godine, 4.121 osoba iz cijelog svijeta učestvovala je kao publika na jednom ili nekoliko panela.

Uz online debate o zdravom načinu života tokom karantina!

U Banjaluci je Perpetuum Mobile pokrenuo online debate sa učenicima banjalučkih srednjih škola kako bi mladima omogućio da izraze svoje stavove, njeguju kulturu dijaloga i nenasilne komunikacije, kao i da pronađu rješenja za prepoznata pitanja i probleme mladih. Glavne teme debate izvedene su iz Programa Y i obuhvatale su:

- Javno zdravstvo je bolje od privatnog
- Emocionalna uznemirenost čovjeka dovodi do njegove negativne percepcije u društvu
- Mediji su odgovorni za poremećaje ishrane mladih
- Svi ljudi bi trebalo da budu vegetarijanci
- Nasilje je češće u siromašnim oblastima

Joga za čišćenje duha i tijela!

SIT i YMCA sa Kosova* organizovali su online joga vežbe za 529 učesnika sa Kosova i iz regionala sa profesionalnim nastavnicima i instruktorima joge, kao odgovor na nizak nivo fizičkih aktivnosti mladih tokom karantina. Joga sesije su bile veoma popularni i inspirativni događaji koji su okupili ne samo članove BMK-a i druge redovne korisnike, već i druge učesnike do kojih redovni događaji u ciljnim gradovima vjerovatno ne bi doprli.

„Pričaonica“ - emisija uživo Budi muško kluba i Fakat cura Sarajevo

Emisiju su osmislili članovi BMK-a iz Asocijacije XY kako bi mladima pružili zabavni i obrazovni sadržaj na Instagramu. Pričaonica se emitovala svakog petka sa početkom u 19 sati, sa domaćinom iz BMK-a koji je vodio opuštene razgovore sa svojim gostima, uzorima iz lokalne zajednice, sa kojima je razgovarao o trenutnim trendovima mladih i nudeći inovativne perspektive za promociju rodne ravnopravnosti, zdravih životnih stilova i nenasilja tokom pandemije.

3.6. Izrada video materijala za angažovanje mladih

Mladi stalno koriste video snimke i društvene medije, a kako je mladost pokretačka snaga za promjene u YMI-u, u najboljem je interesu YMI-a da bude prisutan online. YMI sa svojim partnerima i BMK-ima imaju različite komunikacione alate za dopiranje do mladih širom Balkana. Kroz snimljene video materijale mnogo je lakše doći do većeg broja mladih, slijedeći CARE-ovu/ YMI-jevu ideju da nijedna mlada osoba ne smije biti izostavljena. Izrada video zapisa je redovna aktivnost YMI-a i tokom godina je proizvedeno stotine različitih video zapisa. Međutim, otkako je započela COVID-19 pandemija, partneri ulažu više napora u stvaranje video snimaka sa mladima koji su uzori svojim vršnjacima, kako bi podržali mlade u karantinu.

Tokom ovog perioda, YMI je kreirao brojne video snimke koji se bave socijalnim temama poput prevencije rodno zasnovanog nasilja i svih vrsta nasilja, ekstremizma i radikalizacije, omladinskog rada i slično, a svaki video ima poruku koja cilja ne samo mlade već i zajednice u cjelini. Tokom COVID-19, produkcija video zapisa predstavlja najbolji alat za YMI da prenese poruke mladima kako bi mogli ostati pozitivni tokom izolacije, a takođe je i sredstvo za davanje preporuka o tome kako se nositi sa ovom situacijom. Neki od kreiranih video snimaka uključuju video o YMI, mentalno zdravlje i COVID-19, 7 BMK podkasta i 7 obrazovnih video zapisa o Programu Y kreiranih od strane PM-a, kreativne ideje članova BMK u Tirani u izolaciji, 24 video zapisa Centra E8 vezana za online iskustvo sa radionica Programa Y, motivacioni video članova BMK, obilježavanje Dana prijateljstva i Dana vještina mladih u Prištini, i još mnogo toga.

Obrazovni video zapisi Programa Y za društvene mreže

U Mostaru, BMK članovi organizacije Youth Power/Snaga mladih kreirali su 12 obrazovnih video zapisa sa 12 tema iz Programa Y. Cilj video zapisa je edukacija mladih o rodnoj ravnopravnosti, zdravim životnim stilovima i nenasilju, i isticanje ključnih poruka edukativnih radionica. Obrazovni video snimci su kreirani u obliku skica i crteža, svaki u trajanju od 1 do 2 minuta. Naratori u video snimcima su bili vršnjački edukatori iz ciljnih srednjih škola i članovi BMK Mostar koji su izrazili želju da učestvuju u kreiranju ovih video zapisa.

Naracija u video zapisima je na lokalnom jeziku, sa engleskim titlovima, i objavljeni su na Facebook i Instagram stranicama Youth Power i BMK.

3.7. Psihološka podrška

Nesigurnost izazvana pandemijom koronavirusa imala je snažan uticaj na mentalno zdravlje, što je od velike važnosti za adolescente i njihovu transformaciju iz djetinjstva u odraslo doba. Mentalno

zdravlje je bila jedna od ključnih tema YMI programa i sve partnerske organizacije uložile su dodatne napore da zadovolje potrebe članova BMK, ciljnih mladih ljudi i zajednica.

Širom regionala, svi BMK-ovi pružali su smjernice i vršnjačku podršku u suočavanju sa krizom, održavajući sesije joge, online sesije sa psiholozima i uvodeći online sesije savjetovanja u nekim zemljama. Dalje, partnerske organizacije Asocijacija XY i SIT poboljšale su svoje redovne aktivnosti u vezi sa psihosocijalnom podrškom mladim ljudima i roditeljima od marta 2020. godine i uspostavile dodatne telefonske linije, angažovale stručnjake psihologe i više se fokusirale na mentalno zdravlje korisnika.

Ukupno 1.314 mladih i odraslih dobilo je vršnjačku ili profesionalnu podršku tokom perioda mart-maj direktno od partnerskih organizacija.

Nismo sami!

Član BMK Mostar organizovao je radionice o mentalnom zdravlju sa psihologom i kreirao set grafika o očuvanju mentalnog zdravlja i brizi o mentalnom zdravlju tokom pandemije koronavirusa i izolacije. 20 savjeta je predstavljeno u obliku pet grafika i članaka koji su dijeljeni na društvenim mrežama. Ključne poruke koje su se dijelile u okviru ove kampanje bile su: Nismo sami! Nismo ni bespomoćni, osim ako ne odlučimo da budemo bespomoćni, jer, šta god nas zadesi, imamo mogućnost da se izvučemo iz te situacije.

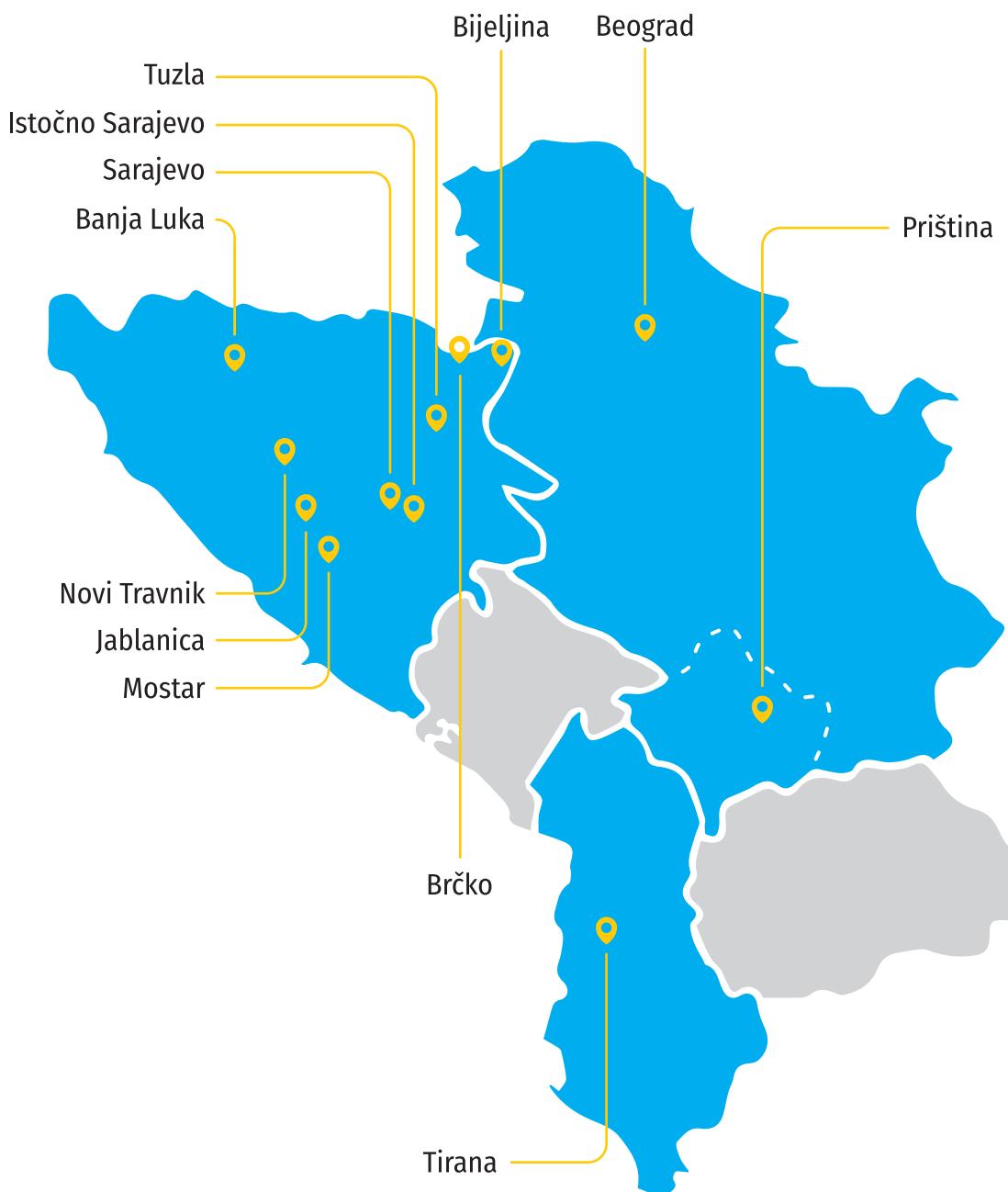
Partnerska organizacija na Kosovu, SIT, pridaje veliki značaj mentalnom zdravlju i pružanju usluga za pomoć mladima u nevolji. S obzirom na njihovo iskustvo u pružanju psihosocijalne podrške, uključujući interne stručnjake, otvorili su telefonsku liniju za pomoć ljudima koji prolaze kroz teška vremena i/ili doživljavaju nasilje. Uvedena su online savjetovanja i telefonske linije sa dva psihologa, a oko 20 redovnih korisnika zatražilo je pomoć. Koristili su sva dostupna sredstva komunikacije (društvene mreže, Whatsapp, Viber, Messenger, kao i telefonske pozive i e-mail). Neka od njihovih glavnih pitanja su: sprečavanje bijesa, borba sa usamljenošću, suočavanje sa životom u karantinu i nedostatak redovne škole i radnog okruženja.

Roditeljski savjetnik u vrijeme koronavirusa

Tokom posljednje tri godine, Asocijacija XY uspješno implementira „XY Roditeljski savjetnik“ kako bi pružila informacije i podršku roditeljima tinejdžera i djece svih uzrasta putem digitalnih platformi. Na početku epidemije COVID-19 istaknute su aktivnosti u okviru Roditeljskog savjetnika i platforma je počela da nudi savjete koji ističu očuvanje mentalnog zdravlja tokom zatvaranja, organizaciju i pronalaženje načina za ispunjavanje obaveza, ali i kreativna rješenja za djecu, tinejdžere i roditelje u vezi sa učenjem i slobodnim aktivnostima. Pored toga, usluge psihosocijalnog savjetovanja Asocijacije XY bile su dostupne online i mladima i njihovim roditeljima, što je promovisano tokom i nakon kampanje.

3.8. Završna evaluacija

Planirano je da se završna procjena implementacije Programa Y u ciljnim školama sprovede na kraju školske 2019/2020 godine u srednjim školama metodom olovka-papir. Međutim, zatvaranje zbog pandemije COVID-19 stavilo je pred CARE i partnerne izazov da pronađu nova sredstva za implementaciju. Direktori škola, profesori i drugo školsko osoblje bili su veoma posvećeni i zajedno sa CARE-om i partnerskim organizacijama sarađivali na pronalaženju online rješenja i angažovanju učenika da popune upitnike. Sa određenim kašnjenjima, završna procjena je uspješno sprovedena u svim ciljnim školama koristeći Google Forms upitnike, Google učionice i druge platforme koje škole koriste.

Završna procjena ispitivala je efekte projektnih aktivnosti na stavove o rodnim odnosima, zdravlju mladića i djevojaka uključujući mentalno zdravlje, upotrebi psihoaktivnih supstanci, znanju o seksualnom i reproduktivnom zdravlju i iskustvu mladih ljudi koji su doživjeli i počinili nasilje. ***U završnom istraživanju, anketu je popunilo 1.895 učesnika (853 mladića i 1.042 djevojke) iz svih projektnih ciljnih škola u kojima je sprovedena intervencija.***

U završnom istraživanju, broj ispitanika bio je 40% manji zbog pandemije koja je rezultirala zatvaranjem škola, pri čemu najmanje 20% učenika nije imalo pristup internetu.

Preporuke i nalazi završne procjene pokazali su pozitivne rezultate projektne intervencije i doprinosa CARE-a i partnera promjenama školskog okruženja i obrazovanju novih generacija mladih na Balkanu o zdravijim životnim stilovima, poštovanju rodne ravnopravnosti i manje nasilnom ponašanju, što nas podstiče da nastavimo sa ovim naporima, čak i tokom pandemije koronavirusa.

3.9. Kampanje socijalnih normi i COVID-19

Kampanje na društvenim mrežama nisu novost u YMI projektu – svaki partner osmišljava svoj način za implementaciju aktivnosti i svaki partner slijedi regionalne smjernice YMI kampanje prilagođavajući ih specifičnom kontekstu. Upotreba alata i platformi za društvene medije prisutna je od početka projekta, ali u ovim konkretnim okolnostima partneri su imali ozbiljniji zadatak – da prilagode svoje kampanje COVID-19 situaciji, da idu u korak s vremenom i budu relevantni, i naravno, da nastave sa svim važnim aktivnostima.

Tokom pandemije, kada su svi počeli da rade i implementiraju aktivnosti putem interneta, partneri su gotovo odmah počeli da prate taj način rada, tematski podijelivši kampanje u različite kategorije:

Kampanja vezana za COVID-19 koja je korištena u cilju promovisanja mjera bezbjednosti i fizičkog zdravlja. Ovakve aktivnosti koristile su platforme društvenih medija kao što su Instagram, Twitter i Facebook kako bi prenijele važne poruke o pranju ruku, održavanju distance i nošenju maski za lice. Organizacije Youth Power iz Mostara, AfS iz Tirane i YMCA zajedno sa SIT-om sa Kosova promovisali su mjere bezbjednosti fotografijama svojih dobrovoljaca koji nose ličnu zaštitnu opremu (LZO).

Kampanje Programa Y prilagođene COVID 19 kreirane su od postojećeg sadržaja Programa Y koji je prilagođen da odgovori na COVID-19 krizu. Ove kampanje su implementirali Asocijacija XY iz Sarajeva, „Budi muško“ klub iz Sarajeva, Perpetuum Mobile iz Banja Luke, Youth Power iz Mostara i Status M kreiranjem edukativnih karata koje dekonstruišu rodne uloge i očekivanja u krizi.

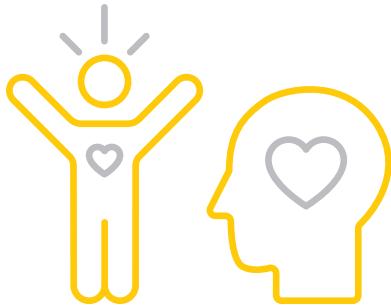
Društvene kampanje osmišljene da podsjetite javnost na povećan broj slučajeva nasilja zbog dugotrajne izolacije, zatvaranja i većeg nivoa stresa. Ovakve kampanje implementirali su Asocijacija XY iz Sarajeva, AfS iz Tirane i SIT iz Prištine, baveći se problemima nasilja u porodici i bezbjednosti žena i djevojaka tokom pandemije.

Kampanje povezane sa mentalnim zdravljem osmišljene su kako bi naglasile važnost mentalnog zdravlja u vremenu kada je svima najveća briga fizičko zdravje. Promocija zdravih životnih stilova takođe je bila veliki dio ovih kampanja, što je poslužilo kao podsjetnik da zloupotreba alkohola i supstanci neće donijeti radost i ublažiti stres. Inovativni pristupi došli su iz Budi muško kluba iz Sarajeva, Youth Powera, Centra E8 i Perpetuum Mobilea.

Partneri su putem društvenih mreža dijelili video materijale, animacije, fotografije i uputstva o tome kako zaštитiti sebe i druge, kao i važna mjesta za traženje podrške i pomoći. Ova vrsta sadržaja korištena je za podizanje svijesti o važnim temama koje su mogле biti zanemarene tokom vanrednog stanja. Društveni mediji imaju ogroman uticaj na mlade, pa su YMI partneri pojačali svoje online prisustvo kako bi širili važne poruke.

Niko nije sam, čak i u ovim vanrednim

i zbunjujućim vremenima.

Stres i izolacija nisu opravданje za nasilje,

i konačno, mentalno zdravlje je jednako važno

kao i fizičko zdravlje.

Tokom perioda mart-jul, partneri su organizovali 57 online kampanja koje su direktno uključile **41,543 učesnika**. Od ovog broja, **8145** ljudi bilo je angažovano u posebno prilagođenim kampanjama koje su kreirali partneri za slanje snažnih poruka povezanih sa #StayatHome (#ostanikodkuće) i mjerama za prevenciju COVID-19 i kreirali promotivni materijal kao što su maske.

COVID-19 pandemija motivisala je CARE i partnere da koriste sve prethodne kampanje i prilagode ih trenutnoj situaciji, pa su svi partneri koristili prethodne „Jesi OK?“ i „Reaguj ljudski“ kampanje za diskusiju o mentalnom zdravlju, položaju mladih tokom karantina i za podizanje svijesti o porodičnom nasilju i rodno zasnovanom nasilju, kao i za pomoći mladim ljudima da se suoče sa krizom.

Pod koordinacijom SMART Kolektiva, svi partneri su zajedno radili na pronalaženju načina da podrže mlade ljude i zajednice tokom krize. Pored toga, kampanje socijalnih normi pružale su mogućnost za prilagođavanje trenutnim okolnostima izazvanim COVID-19 pandemijom i dopiranje do ciljnih korisnika. YMI je koristio posljednju razvijenu kampanju „UKLUČI znanje, ISKLJUČI mržnju“ da pomogne i podrži mlade ljude u samozolaciji tokom ovog doba globalne krize. Glavna ideja koja je stajala iza kampanje bila je promocija prosocijalnog ponašanja među mladima u srednjim školama (uzrasta od 14 do 20 godina) postavljanjem primjera lijepog ponašanja i rušenjem stereotipa koji uzrokuju ekstremne stavove, odvraćajući tako mlađe od rizičnog ili ekstremnog ponašanja.

Žaključci i naučene lekcije

4. Zaključci i naučene lekcije

Izbijanje pandemije COVID-19 imalo je ogroman uticaj na aktivnosti YMI-ja, budući da su sve ciljne zemlje projekta bile u potpunosti zatvorene u periodu od marta do maja, a većina je trenutno pod mjerama bezbjednosti i prevencije, koje uključuju djelimični policijski čas, manja ograničenja kretanja i drugih građanskih sloboda, uključujući društvena i kulturna okupljanja i događaje. Uzimajući u obzir da su projektne aktivnosti uglavnom fokusirane na rad sa mladima u zajednicama i obrazovnim institucijama širom regiona, kriza COVID-19 je značajno uticala na implementaciju projekta.

YMI je ponovo dokazao da je njegov pristup elastičan i prilagodljiv datom kontekstu. YMI je stvoren za mlade, kako bi odgovorio na potrebe mladih, ma gdje se mladi nalazili. Kao što je već pomenuto, iako je izbijanje pandemije COVID-19 značajno uticalo na projektne aktivnosti, nije ih zaustavilo. Suprotno tome, inspirisalo je mlade ljude i partnere da postanu inovativni, da preispitaju i koriste rješenja dizajnirana za mlade kako bi stvorili siguran prostor za naše učesnike.

Kolektivno iskustvo YMI-a, predstavljeno u ovoj studiji slučaja, dovodi do zaključka da je YMI vrlo otporan na krize i vođen motom – raditi sa mladima i za mlade u svim vremenima.

U nastavku slijede ključne naučene lekcije koje bi se, nadamo se, mogle primjeniti u drugim kontekstima ili sličnim vrstama krize u budućnosti:

Zaključci:

- **Digitalizacija aktivnosti koja se dogodila bila je nadogradnja i proširenje prethodnog digitalnog rada. Brza adaptacija je omogućena zahvaljujući CARE-ovoј dugogodišnjoj podršci i ulaganju u tehničke kapacitete i kreativne napore partnera.**
- **Svi partneri su tokom godina uspostavili čvrste, pouzdane odnose sa glavnim zainteresovanim stranama, prije svega sa mladima kao ciljnom grupom projekta. Znanje i razumijevanje ključnih problema partnera omogućilo im je da na adekvatan način odgovore na potrebe mladih uvođenjem inovativnih online aktivnosti koje su se pokazale izuzetno uspješnim.**
- **Očekivanja su postavljena nisko, ali CARE i partneri hrabro su ušli na neistraženu teritoriju u smislu testiranja pristupa koji najbolje funkcionišu i koji su zahtijevali visok nivo fleksibilnosti i „razmišljanja u hodu“.**

Naučene lekcije: onlajn svijet

- **Stalna komunikacija i fleksibilnost između CARE-a i partnera donijeli su prostor za inovacije kroz participativni pristup.**

- Online radionice i druge aktivnosti ne mogu se smatrati dugoročnim rješenjima kada je riječ o promjeni stavova i ponašanja mladih putem YMI metodologije, već kao uspješan dodatak terenskom radu u školskom okruženju. Treba razviti nove sistematske smjernice za online modalitete rada sa mladima.
- Sprovođenje online evaluacija treba smatrati sekundarnim rješenjem, jer nema dokaza da ono može u potpunosti zamijeniti terenske evaluacije.
- Online sredstva komunikacije štede troškove organizacije događaja na terenu i omogućavaju dopiranje do većeg broja učesnika iz različitih zajednica i zemalja.
- Najveći teret online adaptacije snosili su osoblje YMI projekta i članovi BMK-a u pogledu adaptacije, kreiranja sadržaja i implementacije, što treba uzeti u obzir u budućem planiranju i budžetiranju.
- Nakon svake intenzivne primjene online aktivnosti, u trajanju od 3-4 nedjelje, osjeća se zasićenost među korisnicima kao i osobljem koje implementira projekat, pa treba pažljivo planirati kako bi se izbjegao rizik od sagorijevanja i ukupne iscrpljenosti. Isti intenzitet nije nešto što bi trebalo redovno očekivati.
- Online aktivnosti donijele su veće online prisustvo i vidljivost projekta i aktivnosti partnera.

Naučene lekcije: kontekst i institucionalni kapaciteti

- U krizi, institucije imaju tendenciju da se još više zatvore i fokusiraju samo na glavne prioritete koji utiču na ukupne planove implementacije projekta; postojeći modeli rada u školama nisu prilagođeni upotrebi na internetu i implementacija je bila uspješna tamo gdje su direktori škola, profesori i ministarstva iskoristili priliku za inovacije tokom krize i uveli modele rada vođene mladima.
- Pored uputstava za mikroorganizaciju u radionicama, brošure i tehnike podučavanja nisu u skladu sa novim formatom nastave, što bi trebalo razmotriti u budućnosti.
- Neophodno je mladim ljudima dati više prostora i mogućnosti da izraze svoju kreativnost i ideje i smatrati ih ključnim akterima u razvoju novih online alata i digitalnih rješenja.
- Dopiranje do mladih u centrima za maloljetnike i mladih slabijeg ekonomskog statusa koji nisu imali pristup internetu tokom zatvaranja bilo je nemoguće, pa su marginalizovane grupe bile još marginalizovanije u krizi.

YMI partnerske organizacije pokazale su se kao pouzdani partneri obrazovnim sistemima i zaposlenima u školama pri čemu su pružili svoju stručnost i pomogli profesorima da efikasno odgovore na potrebe mladih tokom pandemije koronavirusa.

Partnerske organizacije

Centar Djeluj za društvo (ACT for SOCIETY)

Tirana, Albanija

↗ www.actforsocietycenter.org

Asocijacija XY

Sarajevo, Bosna i Hercegovina

↗ www.asocijaciaxy.org

Center E8

Beograd, Srbija

↗ www.e8.org.rs

Centar za savjetovanje, socijalne usluge i istraživanje – SIT

Priština, Kosovo*

↗ www.sit-ks.org

YMCA na Kosovu

Priština, Kosovo*

↗ www.ymcakosovo.com

Perpetuum Mobile

Banja Luka, Bosna i Hercegovina

↗ www.pm.rs.ba

STATUS

SMART Kolektiv

Beograd, Srbija

↗ smartkolektiv.org

 ОЕК СИНЕРГИЈА

Status M

Zagreb, Hrvatska

↗ www.status-m.hr

Snaga mladih (Youth Power)

Mostar, Bosna i Hercegovina

↗ www.youth-power.org

Omladinski edukativni klub - Sinergija

Kosovska Mitrovica, Kosovo*

↗ www.oek-sinergija.org

Kontakt:

↗ www.youngmeninitiative.net

Kancelarije CARE International na Balkanu:

📍 Hasana Kaimije 11
71000 Sarajevo
Bosna i Hercegovina

📞 +387 33 536 790
✉️ care@care.ba

📍 Aleja Svetog Save 7a
78000 Banja Luka
Bosna i Hercegovina

📞 +387 51 258 200
✉️ spetkovic@care.ba

📍 Kneza Viseslava 88
11000 Beograd
Srbija

📞 +381 11 7706 696
✉️ emilenkovic@care.rs

📍 Gazmend Zajmi 21
10 000 Priština
Kosovo*

📞 +381 (0) 38 224 779; 222 435
✉️ care.kosovo@care.org

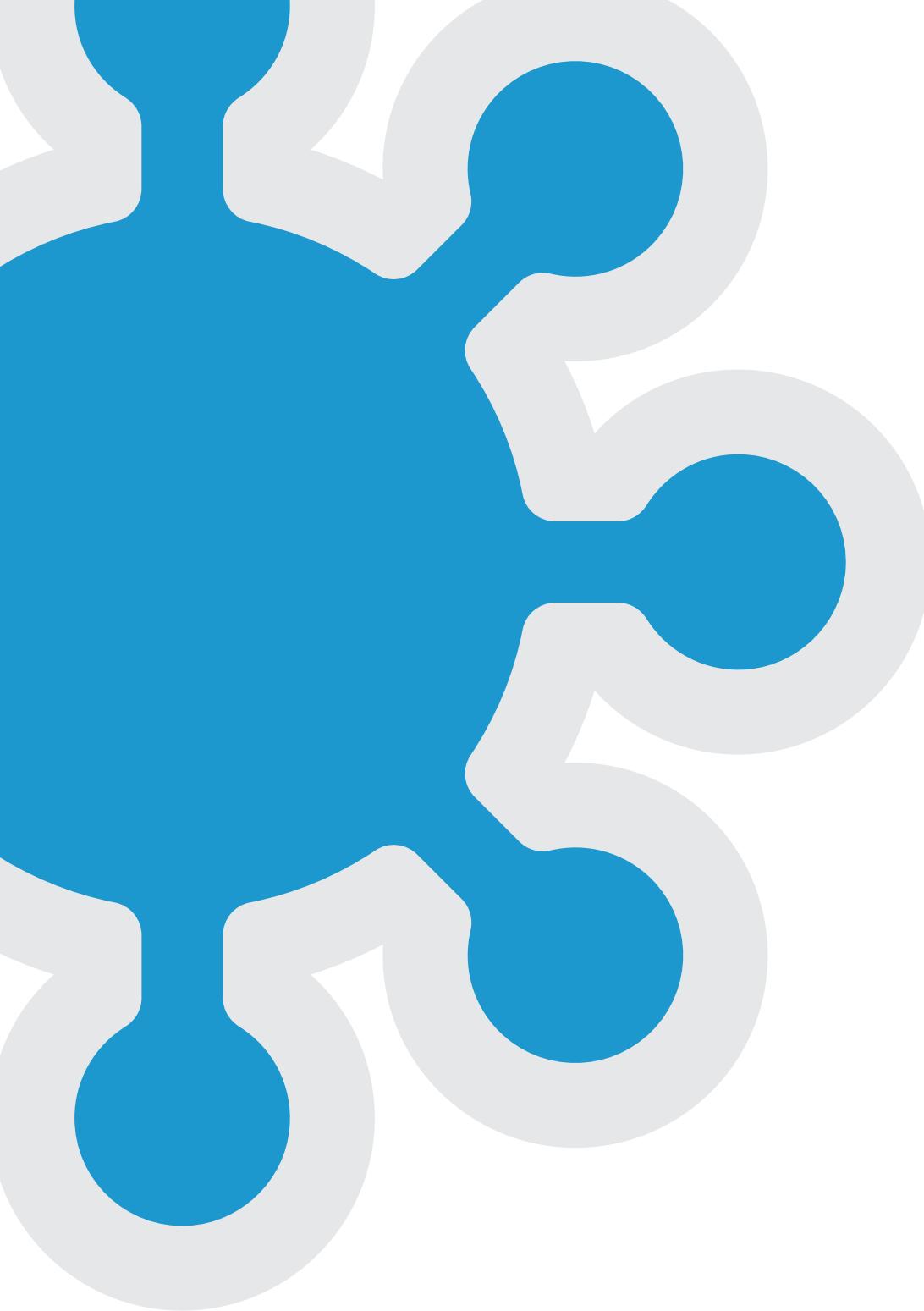
With funding from

Austrian
Development
Cooperation

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

OAK
FOUNDATION

Digitalni odgovor na COVID-19

With funding from

Austrian
Development
Cooperation

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

